

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Balogh Ákos ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Nagy Imre Attila jogtanácsos által képviselt alperes ellen teljesítés visszakövetelése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. szeptember 12-én kelt 15.G.41.273/2006/13. számú ítélete ellen az alperes részéről 15. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatja meg, hogy a felperesnek járó elsőfokú perköltséget 1.048.422 (egymillió-negyvennyolcezer-négyszázhuszonkettő) forintban állapítja meg, kötelezi az alperest, hogy 900.000 (kilencszázezer) forint le nem rótt kereseti illetéket az államnak külön felhívásra fizessen meg, egyebekben helybenhagyja.

Kötelezi a Fővárosi Ítéltábla az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 300.000 (háromszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes és a ... Kft. 1999. január 12-én együttműködési megállapodást kötött, melyben a felperes vállalta, hogy 50 millió forint megfizetésével hozzájárul az „...” című játékfilm megvalósításához, melynek elkészült forgatókönyvével a ... Kft. rendelkezett. A megállapodás 2.2. pontjában részletezték a kifizetés ütemezését, a 2.4. pontban rögzítették, hogy a ... Kft. az esetleges késedelmes fizetés jogkövetkezményeit nem kívánja érvényesíteni, a 7.3. pontban a felperes elállását és a hozzájárulás visszakövetelésére vonatkozó jogát szabályozták, valamint azt, hogy a megállapodás kizárólag felek együttes akaratával írásban mondható fel, illetve módosítható.

2000. május 23-án a szerződő felek a fenti megállapodást a fizetési ütemezésre vonatkozóan módosították, rögzítve, hogy 15 millió forint átutalása már megtörtént.

1999. szeptember 2. és 2001. június 7. között a felperes több részletben mindösszesen 32.500.000 forint hozzájárulást fizetett meg a ... Kft. részére.

Az alperes és a ... Kft. 2001. november 9-én kelt, 2001. november 13-án módosított engedményezési szerződést kötött, melyben a ... Kft. az alperesre engedményezte a felperessel szemben 1999. január 12-i megállapodás alapján fennálló 17.500.000 forint követelését, valamint a tőkeösszeg után járó - engedményezési szerződésmódosításban részletezett - késedelmi kamatkövetelést.

Az engedményezésről a ... Kft. 2001. november 14-én kelt levelében tájékoztatta a felperest, az alperes ugyanezen a napon kelt levelében felszólította a felperest 17.500.000 forint tőketartozás és mindösszesen 4.956.164 forint lejárt késedelmi kamattartozás megfizetésére.

A felperes 2001. december 19-én 17.500.000 forintot, 2002. január 15-én 4.956.164 forintot, mindösszesen 22.456.164 forintot az alperes részére megfizetett.

A felperes 2002. június 6-án az 1999. január 12-én megkötött megállapodástól elállt - hivatkozva arra, hogy a játékfilm anyagát a ... Kft. nem adta át, emellett a film elkészítéséhez szükséges jogokkal sem rendelkezik - és felszólította az 50 millió forint hozzájárulás visszafizetésére. Ennek eredménytelensége okán a felperes 50 millió forint és járulékai megfizetése iránti kereseti kérelmet terjesztett elő; a Fővárosi Bíróság 9.G.40.545/2004/7. számú jogerős ítéletében 32.500.000 forint és járulékai megfizetésére kötelezte a ... Kft.-t, ezt meghaladóan a keresetet elutasította, ítélete indokolásában kifejtve, hogy a felperes jogszerű elállása a szerződést felbontotta, az engedményes az engedményezéssel a szerződés alanya lett, így a felperes mindegyik jogosulttól a neki átadott részt igényelheti vissza.

A felperes 2006. június 29-én kelt levelében felszólította az alperest a részére teljesített 22.456.164 forint visszafizetésére, az alperes 2006. július 17-i válaszlevelében a fizetési kötelezettségét vitatta.

A felperes 2006. augusztus 4-én beérkezett kereseti kérelmében kérte, hogy kötelezze a bíróság az alperest elsődlegesen a Ptk. 319. § (3) bekezdése, 320. § (1) bekezdése, 329. § (1) bekezdése alapján 22.456.164 forint, abból 17.500.000 forint után 2001. december 19-től, 4.956.164 forint után 2002. január 15-től járó törvényes késedelmi kamata, másodlagosan a Ptk. 361. § (1) bekezdése és a Ptk. 329. § (1) bekezdése alapján 4.956.164 forint, valamint annak 2002. január 15-től a kifizetés napjáig számított törvényes késedelmi kamata megfizetésére.

Arra hivatkozott, hogy az alperes és a ... Kft. közötti, Ptk. 329. § (1) bekezdése szerinti engedményezési szerződéssel az eredeti szerződésben a jogosult személyében részben alanyi változás következett be, a teljesítés jogcíme nem változott, és az engedménnyessel szemben a felperes felhozhatja mindazokat a kifogásokat, amelyek az engedményezővel szemben megillették. Az engedményezéssel megszűnt a ... Kft. 22.456.164 forint követelés feletti rendelkezési joga, ezen kifizetést a felperes változatlan jogcímen, osztható szolgáltatásként teljesítette az alperesnek. Felperes elállása folytán - melyet jogerős bírósági ítélet jogszerűnek talált, és ez ítélt dolognak minősül - az 1999. január 12-i szerződés a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal megszűnt. Tekintve, hogy az engedményezés folytán az alperes is a szerződés alanya lett, az elállás - melynek jogalapja az engedményezésről szóló értesítéskor már fennállt - az alperesre is kihatott, így a részére nyújtott szolgáltatást visszatéríteni tartozik. Utalt arra is, az alperes az engedményezési szerződés megkötésének időpontjában kellő körültekintés tanúsítása esetén tudhatta volna, hogy az alperes szerződésszerű teljesítése elmaradt, így a felperes elállási joga megnyílt.

A másodlagos kereseti kérelem körében arra hivatkozott, hogy az 1999. január 12-i megállapodásban a ... Kft. a késedelmi kamat érvényesítéséről lemondott, így a tőketartozás utáni késedelmi kamatkövetelést jogszerűen nem is engedményezhette az alperesre, kamatigényt az alperes a Ptk. 329. § (1) bekezdésében foglaltakból következően saját jogán sem érvényesíthetett volna. Tekintve, hogy a felperes a késedelmi kamatot tartozatlan fizetésként teljesítette, azt az alperes jogalap nélküli gazdagodás jogcímén visszafizetni tartozik.

Az alperes érdemi ellenkérelmében jogalap hiányában a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az engedményezéssel az engedményes nem válik az engedményező és a kötelezett közötti szerződéses jogviszony általános jogutódjává, csak a jogviszony egy eleme, a követelés engedményezhető, ezért nincs szükség a kötelezett hozzájárulására. A kötelezett és az engedményes közötti kétoldalú szerződéses jogviszony hiányában, amikor a kötelezett az engedményesnek teljesít, akkor a közte és az engedményező közötti szerződést teljesíti. A perbeli engedményezés ténylegesen faktoring, pénzkölcsön nyújtására irányuló jogviszony volt. A fenti okfejtésből következően a Ptk. 319. § (1), (3) bekezdéseiben foglaltak az alperesre nem vonatkoznak; tekintve, hogy nem alanya a felperes és a ... Kft. közötti szerződésnek, vele szemben elállni sem lehet, és annak jogkövetkezményei sem alkalmazhatók. A kötelezett az alapjogviszonyból fakadó jogos érdekei védelmére a Ptk. 329. § (3) bekezdése szerinti kifogás jogintézményét veheti igénybe, mely jog addig illeti meg, amíg nem teljesít az engedményes részére. Amennyiben a kifogást időben elmulasztja megtenni, úgy

csak az engedményezővel szemben léphet fel, ez következik a Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdésében foglaltakból. Álláspontja szerint az alperes részére történő teljesítéskor a felperes tudta, hogy az engedményezővel szemben elállási jog illeti meg - ezt támasztja alá az általa felhívott jogerős első fokú ítélet is -, így annak tudatában teljesített, hogy a kifogás jogát nem gyakorolja. A felperes ezen felróható mulasztása okán akkor sem követelhetné vissza a teljesítést, ha erre különben jogalapja lenne. Utalt arra is, a felperes az alperessel az elévülési időn belül nem közölte, hogy a szerződéstől elállt volna, csupán azzal érvelt, hogy a ... Kft.-vel kötött szerződéstől állt el, és ez alapján jár vissza a teljesített szolgáltatás. Amennyiben azonban a szerződésnek az egyik oldalon több alanya van, az elállás csak egyetemlegesen gyakorolható, azaz mindegyik féllel közölni kell az elállás tényét, különben annak joghatálya nem áll be. A ... Kft. a késedelmi kamatról csak azzal a feltétellel mondott le, hogy megadott határidőn belül részére a felperes átutalja a szerződésben meghatározott összeget, ennek elmaradása a feltételt megszüntette, így a késedelmi kamat visszafizetésére irányuló igény ez okból is alaptalan.

Az elsőfokú bíróság 2007. szeptember 12-én kelt 15.G.41.273/2006/13. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 22.456.164 forint főkövetelést, ebből 17.500.000 forint után 2001. december 19. napjától 2001. december 31. napjáig évi 20 %, 2002. január 1. napjától 2004. december 31. napjáig évi 11 %, 2005. január 1. napjától a kifizetés napjáig terjedő időszakra az adott naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegének megfelelő mértékű, míg 4.956.164 forint után 2002. január 15. napjától 2004. december 31. napjáig évi 11 %, 2005. január 1. napjától a kifizetés napjáig terjedő időszakra az adott naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegének megfelelő mértékű kamatát, valamint 1.948.422 forint perköltséget.

Ítélete indokolásában megállapította, hogy az alperes és a ... Kft. között részleges engedményezés történt; a felperestől a ... Kft.-nek járó pénzbeni szolgáltatás egy része, 17.500.000 forint került engedményezésre. Ezen összegre nézve az 1999. január 12-i szerződés jogosulti oldalán alanyváltozás következett be, az engedményezett követelésrész tekintetében engedményesként az alperes belépett, ugyanakkor a felperes és a ... Kft. közötti kötelelem változatlan formában fennmaradt. Ebből következően, amikor a felperes - a bíróság által is megállapítottan - jogszerűen elállt a ... Kft.-vel kötött szerződéstől, a Ptk. 320. § (1) bekezdése alapján - figyelemmel a Ptk. 319. § (3) bekezdésében foglaltakra - a teljes kötelelem megszűnt és elszámolási kötelezettsége keletkezett az alperesnek és a ... Kft.-nek a felperes részéről nyújtott valamennyi szolgáltatás vonatkozásában. Az engedményezésről történő értesítést követően a ... Kft. rendelkezési joga megszűnt az engedményezett követelésre, így a felperes kötelezettként kizárólag az alperes számára teljesíthetett kötelelem szüntető hatállyal. Ezért a felperesnek az elállása okán, figyelemmel a szerződés visszamenőleges hatályú megszűnésére, megnyílt a joga az osztható szolgáltatásként átadott összeg visszakövetelésére. Az alperes a felperes részéről átadott összeget ugyanúgy, mint a ... Kft. a Ptk. 196. § (1) bekezdése szerint felelős őrzőként tartotta magánál, s mivel a már teljesített

szolgáltatások az elállás okán elveszítették szolgáltatás jellegüket, az alperes a felelős őrző jogállása szerint köteles kiadni a felperestől hozzákerült szolgáltatásrészt. Álláspontja szerint az a körülmény, hogy a felperes elállási joga ellenére teljesítette a szerződést, azt támasztja alá, hogy alappal bizakodott a ... Kft. szerződésszerű teljesítésében. Azzal, hogy az elállással várt a teljesítés teljes megghiúsulásáig, az alperesnek kárt nem okozhatott, tekintve, hogy a ... Kft. szerződésszegéséről az engedményezéskor az alperes is tudott.

A felperes és a ... Kft. közötti alapszerződés 2.4. pontjából az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a ... Kft. lemondott a késedelmi kamat érvényesítésének jogáról, ugyanezen megállapodás 7.3. pontjában foglaltak szerint a szerződés csak írásban módosítható. Az alperes nem tudott felmutatni olyan írásbeli szerződésmódosítást, amely a késedelmi kamat érvényesítésének jogával ruházta volna fel, ebből következően a késedelmi kamat engedményezése lehetetlen szolgáltatásra irányult - korábbi lemondása okán a ... Kft.-nek ezen követelése nem állt fenn -, így a késedelmi kamattal az alperes jogalap nélkül gazdagodott, ezért ezen összeget a Ptk. 361. § (1) bekezdése alapján köteles visszafizetni. Utalt arra is, hogy amennyiben a késedelmi kamatról a ... Kft. nem mondott volna le és az engedményezés arra is kiterjedt volna, a szerződés megszűnését követő elszámolásba a késedelmi kamatkövetelés is beletartozott volna.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben annak megváltoztatását, a kereset elutasítását kérte. A fellebbezésében változatlanul fenntartotta azon jogi álláspontját, hogy az engedményezés nem eredményez szerződésbeli alanycserét, nem vezet általános jogutódlásra, csupán a szerződési kötelezettség egyik részeleme vagy részkövetelés vonatkozásában áll fenn alanycsere. Az engedményező arra utasítja a kötelezettet az engedményezési nyilatkozattal, hogy a szerződés alapján neki járó pénzösszeget a közöttük létező kötelmet megszüntető hatállyal ne neki, hanem egy harmadik személynek teljesítse. Ezáltal a teljesítés helye az engedményes és nem az engedményező, valójában azonban az engedményesnek történő teljesítéssel az engedményező felé fennálló kötelmet teljesíti a kötelezett. A fentiek azért bírnak jelentőséggel, mert a Ptk. 319-320. §-a szerint a szerződést akár közös akarattal, akár egyoldalúan csak a szerződő felek bonthatják fel, s mivel az engedményes nem válik a szerződés alanyává, a fenti jogszabályi rendelkezések személyi hatálya rá nem vonatkozik. Ettől eltérő esetben az engedményes a kötelezett és az engedményező közötti szerződés alanyává válás okán elvileg elállhatna a szerződéstől, azt közös megegyezéssel felbonthatná, illetve a szerződés felbontásába be kellene vonni, vele szemben is el kellene állni a szerződéstől. Utalt arra is, hogy ezen jogértelmezésből következően a felperesnek a szerződéstől az alperessel szemben is el kellett volna állnia, erre azonban az elévülési időn belül nem került sor. Fenntartotta azon jogi álláspontját is, hogy a kötelezett részére jogvédelemként lehetőség van mindazon kifogások érvényesítésére az engedményessel szemben, amelyek az engedményezővel szemben megilletik, erre a rendelkezésre nem lenne szükség, ha az engedményes a szerződés alanyává válna.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte.

Az alperes fellebbezése nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében a tényállást helyesen állapította meg, és helytálló az abból levont jogi következtetése is.

Az alperes és a ... Kft. közötti, 2001. november 9-én kelt megállapodásban foglaltak helytálló értelmezésével állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződő felek között a Ptk. 328. § (1) bekezdése szerinti engedményezésre került sor; ennek tárgya nem maga az 1999. január 12-i jogviszony, hanem az abból eredő - 17.500.000 forintban meghatározott - pénzkövetelés volt, továbbá a Ptk. 329. § (1) bekezdésében foglaltak helyes alkalmazásával került sor annak megállapítására is, hogy a fenti követelésrész tekintetében jogosulti oldalon alanyváltozás következett be.

Ezen alanyváltozás és az erről szóló, a Ptk. 328. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelő értesítés nem vitatott megtörténte következtében helytállóan vont következtetést az elsőfokú bíróság arra is, hogy a felperes az engedményezett követelésrészt a Ptk. 328. § (4) bekezdése szerint az alperesnek tartozott megfizetni, egyéb vonatkozásban azonban a felperes és a ... Kft. közötti megállapodás fennmaradt; a ... Kft.-nek a szerződéses kötelezettségeit változatlanul a felperes felé kellett teljesítenie.

A ... Kft. szerződésszerű teljesítésének elmaradása okán érdekmúlásra alapított felperesi elállás jogszerűségét és ezáltal az 1999. január 12-i megállapodás Ptk. 319. § (3) bekezdése szerinti felbontását külön perben megállapító jogerős ítéleti döntést az elsőfokú bíróság ugyancsak helytállóan vette figyelembe, és helyesen állapította meg az elállás alperesre vonatkozó jogkövetkezményét akként, hogy a felperestől kapott pénzzolgáltatás visszaadására köteles.

Az alábbiak szerint alaptalan az alperes azon fellebbezési okfejtése, hogy mivel az engedményezéssel az engedményes nem válik az alapkötelem általános jogutódjává, csupán egy részkövetelés vonatkozásában következik be alanycsere, az alapkötelemre vonatkozó, a ... Kft. felé közölt elállás a keresetben állított jogkövetkezménnyel rá nézve nem jár, az elállás ugyanis csak az alapkötelem szerződő felei részéről gyakorolható és az csak rájuk hat ki.

A Ptk. 319. § (3) bekezdése szerint a szerződés felbontása esetében a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak.

A szerződésfelbontás a jogviszony visszamenőleges hatályú megszüntetése, a célzott joghatás olyan helyzet megteremtése, mintha a szerződést meg sem kötötték volna. A szerződés előtti állapot visszaállítása során az érvénytelenség

jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni - így a visszaszolgáltatási kötelezettség a szerződés megkötésének időpontjától esedékes -, a már megtörtént teljesítés azonban nem érvénytelen, hanem hatálytalan; a korábbi teljesítés utólag jogalapját veszti.

A felperes teljesítése, azaz a pénzbeni hozzájárulás kifizetése az elállása folytán utólag jogalapját veszítette, ez a szolgáltatás visszakövetelésére ad alapot azzal szemben, akinek a részére teljesített.

A pénzbeni hozzájárulás alperes, mint engedményes felé történő kifizetése a felperes részéről az osztható alapkötelem teljesítésének felelt meg, így az alperessel szemben is jogosult a szolgáltatás visszakövetelésére fennálló jogát érvényesíteni.

A fent kifejtettekből következően téves az alperes azon fellebbezési okfejtése is, hogy az engedményes elvileg elállhatna az alapkötelmi jogviszonytól, illetőleg az alapkötelem felbontására vonatkozó jognyilatkozatot az engedményes felé is meg kellene tenni.

Helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra is, hogy az engedményes nem szerezhethet az engedményezéssel több jogot, mint amennyi magát az engedményezőt megillette, s mivel az 1999. január 12-i megállapodás 2.4. pontja a késedelmi kamat érvényesítéséről történő joglemondást tartalmaz, a 2001. november 13-i engedményezési szerződésmódosításba foglalt, a 17.500.000 forint tőketartozáson felüli késedelmi kamat engedményezésének és a felperes ekörbeni teljesítésének jogalapja nem volt, a felperes tartozatlan követelést teljesített, ezért azt az alperes visszafizetni köteles.

Tekintettel arra, hogy a fellebbezésben előadottak eltérő tényállás megállapítására, illetőleg jogi következtetés levonására nem adtak alapot, a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság - per főtárgya tekintetében helytálló - ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az első fokú perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezés részbeni megváltoztatása a Pp. 253. § (3) bekezdésének utolsó fordulatan alapul; az elsőfokú bíróság tévesen figyelmen kívül hagyta, hogy a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a pervesztes alperes a felperes illetékmentessége folytán le nem rótt 900.000 forint kereseti illetéket nem felperesnek, hanem az államnak tartozik megfizetni.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítélőtábla a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes jogorvoslati perköltsége megfizetésére, mely a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdésében foglaltak alkalmazásával megállapított, általános forgalmi adót is tartalmazó jogi képviseleti munkadíjból áll.

Budapest, 2008. január 22.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

Levek Istvánné dr. s. k.,
előadó bíró

Dr. Rédei Anna s. k.,
bíró